Nr. 241 Kraków, czwartek 31 sierpnia 1916. Rocznik XXV.

2 K miesięcznie z odsyłką.
Zagranicą miesięcznie 2 M. 30 f., 3 fr. 50 ctm., 2½ szyl. 70 cm. amer.
Tygodniowo w Krakowie 40 h., z dostawą do domu 46 h.
Cena numeru pojedynczego 10 h
Reklamacye otwarte są wolne od opłaty pocztowej. — Redakcya rękopisów nie zwraca i bezimiennych listów nie uwzględnia.

NAPRZÓD

Organ centralny polskiej partyi socyalno-demokratycznej.
Wychodzi codziennie o godzinie 6 wieczorem.

Redakcya i Administracya Kraków, Dunajewskiego 5.
Telefon Redakcyi Nr. 396.
Telefon Administracyi Nr. 2314.
Konto czekowe Nr. 34.095.
Fach pocztowy na listy Nr. 166.
Adres telegr.: Naprzód Kraków.
Dział inseratowy: ul. Gołębia L. 2. I. p. (Róg ul. Brackiej)
Telefonu Nr. 1354.
Konto czekowe 919.
Ceny ogłoszeń: Za miejsce wiersza petitem 24 h. Za miejsce wiersza petitem w nadesłanem 60 h.

Komunikat austryacki.

Wiedeń, 30 sierpnia.

Urzędowo donoszą 30 sierpnia:

Wschodni teren wojenny: Na wzgórzach na północny wschód od Orsowej odrzuciły nasze wojska kilkakrotne rumuńskie ataki. Zresztą wysunięte ku granicy grupy wojsk zostały krok za krokiem planowo, jak to na wypadek wojny oddawna było przewidziane, cofnięte. Nieprzyjaciel będzie się chełpił, że obsadził Petroseny, Brasso i Kezdi Vasarhely. Najbardziej na północ stojące rumuńskie kolumny znajdują się w walce w górach Gyergyoe.

W galicyjskich Karpatach lesistych odebrały wojska niemieckie z powrotem górę Kukul, o którą w ostatnich tygodniach gorąco walczono.

Zresztą prócz walk przedpolowych nie było na froncie rosyjskim żadnych szczególniejszych wydarzeń.

Włoski teren wojenny: Nic ważnego.

Południowo-wschodni teren wojenny: Nasza flotyla dunajowa zniszczyła koło Turnu Magurele na dolnym Dunaju rumuńskie okręty holownicze, magazyny portowe i wojskowe urządzenia. — Zabrała ona koło Zimnicy dwa pełne holowniki, jeden okręt i dwie łodzie motorowe.

Nad dolną Vojusą wzmożona działalność patroli.

Zastępca szefa sztabu generalnego *von Hoefer*, marszałek polny porucznik.

Obskurna komedya rosyjska.

Berlin, 30 sierpnia.

Ze Sztokholmu donoszą z kompetentnego źródła do „Vossische Zeitung", że planowane na najbliższe dni **ogłoszenie carskiego manifestu w sprawie polskiej, po ostatnich konferencyach Stürmera w głównej kwaterze zostało odłożone na czas nieograniczony.** Odezwa do Polaków ma być ogłoszona **dopiero „po rosyjskiem wkroczeniu do Królestwa"**, w każdym razie nie wcześniej od szczęśliwego sforsowania linii Bugu. Jak się zdaje, Stürmer poniósł porażkę w sprawie polskiej, albowiem jego szkic odezwy do Polaków, który otrzymał był najwyższą sankcyę na radzie koronnej poprzedniego miesiąca, został odrzucony, a K r z y ż a n o w s k i otrzymał polecenie wypracowania nowego szkicu, bardziej zbliżającego się do koncepcyi Sazonowa (jak wiadomo, również w swoim czasie odrzuconej).

Bardzo ciekawem jest **inne polecenie**, otrzymane przez Stürmera z carskiej głównej kwatery, które opiewa, ażeby **„natychmiast wystąpiono z odezwą w sprawie polskiej ze strony rosyjskiej — jeśli analogiczna odezwa zostanie ogłoszona przez Niemców".**

Wychodząca w Moskwie „Gazeta Polska" w wydaniu z dnia 18 b. m. donosi, że wydanie manifestu w sprawie polskiej zostało odroczone na czas nieokreślony.

„Russkoje Słowo" potwierdza tę wiadomość. Odroczenie uważane jest za zwycięstwo stronnictw reakcyjnych i prądów antypolskich w Rosyi.

Wojna z Rumunią.

Sojusz Rumunii z państwami centralnemi.

„Vorwärts" pisze: Treść układów rumuńskich z państwami centralnemi jest mało znaną, jak to zwykle bywa przy dyplomatycznych układach. Obecnie wymienianą jest budapesztańska informacya „Voss. Zeitung", umieszczona w zeszłym roku, według której między Rumunią, Austro-Węgrami i Niemcami istnieje od roku 1883 pisemny, odnawiany wielokrotnie sojusz. Sojusz ten zawarty był **do roku 1920.**

Prof. Hoetzsch ogłosił w „Kreutzzeitung" kilka szczegółów tego sojuszu. Był on przymierzem czysto o d p o r n e m, k t ó r e g o 1 a r t y k u ł miał z o b o w i ą z y w a ć w razie w o j n y **do życzliwej neutralności.**

Dimitrjew przeciwko Bułgaryi.

„N. W. Tagblatt" pisze: „Armiejskij Wiestnik" donosi, że Radko Dimitrjew, komendant frontu pod Rygą, został powołany do carskiej kwatery wojennej i w razie bezpośredniej akcyi wojennej przeciwko Bułgary obejmie **dowództwo nad tą armią.**

Wedle wiadomości, podanej przez inne pisma wiedeńskie, nie jest rzeczą pewną, że Bułgarya wypowie f o r m a l n i e wojnę Rumunii. Jest rzeczą możliwą, że Bułgarya, której stanowisko jest oczywiście jasne, podejmie, a może już podjęła akcyę **bez poprzednich formalności.**

Ostatnie walki z Rumunami.

Korespondent „Morgenzeitung" donosi z wojennej kwatery prasowej pod datą 29 sierpnia:

Armie rumuńskie rozpoczęły wczoraj **atak na całej granicy austryacko-węgiersko-rumuńskiej.**

Na froncie długości 600 kilometrów usiłowały one sforsować przejścia graniczne. Wskutek tego w całym szeregu odcinków przyszło do walk. Większa walka odbyła się nad Dunajem u zbiegu granic rumuńskiej, węgierskiej i serbskiej pod Orsową. Nieprzyjaciel jednak natrafił na opór obrońców. Również w innych odcinkach frontu bataliony rumuńskie, usiłujące przełamać linię wojska austryackiego, trzymającego straż pograniczną, poniosły znaczne straty. Naturalnie walki obecne mają charakter wstępnych utarczek.

Do większych akcyi przyjdzie dopiero wtedy, **gdy front austryacki ukształtuje się na stałe. Nie będzie on mógł tak jak w Tyrolu pokrywać się z granicą polityczną.**

Podobnie jak tam, ze względów strategicznych koniecznem było niedogodny do obrony teren opuścić dobrowolnie zaraz na początku wojny, tak też i teraz obszary graniczne wystawione na ruchy oskrzydlające, muszą być poświęcone dla wyższych względów, a wojska cofnięte na planowo przygotowane pozycye.

Front bułgarski.

„Journal de Geneve" pisze: Jedyną wojną, jaką Rumunia może prowadzić, jest tylko wojna z Austryą. Dlatego wypowiedzenie wojny nastąpiło tylko Austryi. Rumunia nie posiada ani jednego **żołnierza do prowadzenia wojny z Bułgaryą.** Sarrail musi sam walczyć z Bułgaryą. Rumuńskie dowództwo wojskowe wie dobrze, iż czeka go uciążliwa i długotrwała wojna górska, która będzie absorbować wszystkie siły Rumunii.

Nacisk Rosyi i koalicyi.

Bukareszteński „Steagul" pisze, iż rząd rosyjski kategorycznie oświadczył rządowi rumuńskiemu, iż nie będzie dłużej czekał **ani jednej godziny** i zażądał natychmiastowego wypowiedzenia wojny Austro-Węgrom.

„Vossische Ztg" donosi, iż uchwała rumuńskiej rady koronnej przyspieszona została pewnego rodzaju **ultimatum**, w którem czwórporozumienie, w razie, jeśli Rumunia natychmiast nie wystąpi, grozi **wycofaniem swych wojsk z Salonik.**

Prasa włoska o wojnie.

Omawiając sytuacyę, prasa włoska daje wyraz zapatrywaniu, że Rumunia wypowiedziała wojnę głównie dlatego, by nie przyznać Bułgaryi stanowiska dominującego na Bałkanie. Włochy i ich sprzymierzeńcy przywiązują wagę do użycia sił zbrojnych rumuńskich przeciw Bułgaryi i Turcyi raczej, niż przeciw Austro-Węgrom.

„Arbeiter Zeitung" o wojnie.

„Arbeiter Zeitung" pisze o wojnie z Rumunią między innemi:

Wśród zmagań się potężnych mocarstw, biorących udział w obecnej wojnie, tak małe państwo, jakiem jest Rumunia, nie może mieć decydującego znaczenia. Także Włochy sądziły w przeszłym roku, gdy wyciągnęły miecz przeciw dotychczasowemu sprzymierzeńcowi, że ich przyłączenie się do koalicyi przyczyni się po krótkiej, prawie bez strat walce do rozstrzygnięcia. Strasznie się zawiodły — a przecież Włochy są mocarstwem. Bałkańskie państwo rumuńskie, którego polityka w podstępności, podłości i wiarołomstwie nie ustępuje włoskiej, a jej moralne oblicze okazuje się w jeszcze ciemniejszej barwie, wkrótce również dożyje tych samych złudzeń, jak jej obecny towarzysz wojenny łochy, czego spodziewamy się napewno.

Kitchener miał być dowódcą na rumuńskim froncie?

Projektowana podróż Kitchenera do Rosyi miała na celu objęcie strategicznego kierownictwa rumuńską i rosyjską armią południową. Śmierć Kitchenera przeszkodziła wtedy Rumunii w wzięciu udziału w wspólnej ofenzywie wraz z armią rosyjską.

Jak donosi „Az Est", między prezydentem gabinetu Bratianu a królem istniała różnica zdań co do interwencyi Rumunii na rzecz Rosyi. Marghiloman oświadczył korespondentowi „Az Estu", iż gdyby Bratianu chciał **króla** postawić przed faktem dokonanym, to król Ferdynand oparłby się stanowczo temu i usunąłby Bratianu.

Rumuni zagrozili **żydom** oświadczając im otwarcie, iż nie będą mieli oni sposobności zdradzać na rzecz Niemiec i **pośle się ich na pierwszy ogień.**

Przyspieszone wypowiedzenie wojny.

„Journal de Geneve" donosi, iż Rumunia chciała wypowiedzieć wojnę dopiero **15 września**, w dniu tym bowiem miała się rozpocząć ofenzywa Sarraila.

Państwa centralne, dowiedziawszy się o tem, rozpoczęły dlatego ofenzywę na Bałkanie. Rząd musiał dlatego już teraz wypowiedzieć wojnę. Rumunia nie chciała wojny z Niemcami i **chciałaby też uniknąć wojny z Bułgaryą.**

Mobilizacya rumuńska.

Bukareszteński korespondent „Az Est" donosi, że już w piątek zarządził Bratianu mobilizacyę w związku z rekwizycyą bez przedłożenia rozkazu mobilizacyjnego królowi. Władze prowincyonalne otrzymały już przed 10 dniami rozkaz urządzenia szpitali i zarekwirowania lekarstw i opatrunków. Przydzielono lekarzy cywilnych i utworzono komisye Czerwonego Krzyża. Dworce kolejowe poddano pod komendę wojskową. W piątek mobilizacya już tak daleko postąpiła, że zgłaszała się II i III klasa wieku, a po wsiach powołano przy odgłosie bębnów milicyę (pospolite ruszenie).

Stanowisko Bułgaryi.

Jak donosi „N. Fr. Presse", również rząd bułgarski **w najbliższym czasie wypowie wojnę Rumunii.**

Z ostatnich chwil przed wybuchem wojny.

W „Berl. Tageblatt“ znajdujemy obszerną telegraficzą korespondencyę z Rumunii, ostatnią już przed wybuchem wojny. Korespondent stwierdza, że **socyaliści** w niedzielę 27 mieli urządzić wielką demonstracyę antywojenną. Nagół nastrój — w oczekiwaniu wyników rady koronnej nic był wojowniczy w Bukareszcie, raczej czynił wrażenie niepewności. Jak wiadomo, rada koronna była odłożoną na czas o kilka godzin późniejszy. Tłómaczy się to tem, że rosyjski attache wojskowy pułk. Tatarinow, który właśnie wrócił z rosyjskiej głównej kwatery po dłuższej konferencyi z gen. Aleksiejewem, miał zażądać nowych instrukcyi; podobno chodziło o to, że rząd rumuński był **niezadowolony z ilości wojska**, jaką miała wystawić Rosya dla wspólnej akcyi z Rumunią przeciwko Bułgaryi. Do ostatniej chwili niewiadomo było, jakie ostatecznie stanowisko **zajmie** Bratianu; sądzono, że może zadowoli się przejściem od zwykłej do **zbrojnej neutralności.** Rada koronna składała się mniej więcej z tych samych osób, co słynna rada koronna (jeszcze za króla Karola) 5 sierpnia 1914 roku; niewątpliwie Carp wypowiadał się za przyłączeniem się do państw centralnych, zaś Majorescu i Marghiloman za neutralnością dalszą, zaś Jonescu i Filipescu naturalnie za wojną z Austryą.

Jednak — pisze korespondent 27-go — Bratianu tak daleko się zaangażował, iż wstrzymać biegu wypadków zapewne nie będzie w stanie. **Trzeba** bowiem pamiętać, iż **Bratianu faktycznie przeprowadził mobilizacyę armii,** nie zapowiadając tego formalnie. Jednakowoż obawy, by Rosyanie groźbą wkroczenia mogli zmusić Rumunię do porzucenia neutralności, wydają się korespondentowi niesłusznemi, gdyż Rosya nie ma zbywającego wojska.

Co „ofiarowała“ koalicya Rumunii?

„Dreptatea“ donosi, iż rada koronna miała tylko na celu formalnie zaakceptować propozycye czwórporozumienia, poczynione Rumunii. Czwórporozumienie ofiarowało Rumunii **Siedmiogród, Bukowinę, środkowy Banat i komitat Torontal.**

Siły wojskowe Rumunii.

Zgodnie podają znawcy wojskowi z majorem Morahtem na czele siłę armii rumuńskiej na **600.000 ludzi,** z czego połowa przypada na właściwą armię polową. Korpus oficerski stoi na wysokim poziomie. Większość oficerów wyszła z wojskowych szkół. Istnieje też korpus rezerwowych oficerów, przyczem oficerami mianuje się byłych podoficerów. Korpus oficerski i podoficerski podczas obecnej wojny przeszedł dobrą szkołę, gdyż wypróbowano teoretycznie wszystkie doświadczenia wojny światowej.

Żołnierz rumuński jest dobrze wyćwiczony, jego wytrzymałość fizyczna jest wielka, gdyż ludność wiejska jest przyzwyczajona do ciężkiej pracy, i dlatego odporna. Rumuńskie wojsko przedstawia zatem siłę, której nie można lekceważyć.

Front rumuński ciągnie się od Bukowiny aż do granicy bułgarskiej na północ od Warny nad morzem Czarnem i wynosi **1300 kilometrów.**

Z ostatnich doniesień

Generał rumuński Gardesco oświadczył, iż Rumunia będzie potrzebowała **najmniej roku,** aby zdobyć Siedmiogród.

Jak donosi „Pester Lloyd“ z Wiednia, panuje ogólne przekonanie, iż wręczenie przez Rumunię noty, wypowiadającej wojnę Austryi **umyślnie nastąpiło w niedzielę.** Bratianu sądził mianowicie, iż w ministeryum spraw zagranicznych nie będzie w niedzielę upoważnionego do odbioru noty urzędnika, i że w ten sposób Rumunia **zyska całą noc do rozwinięcia swych operacyi wojennych.**

Wypowiedzenie wojny przez Rumunię mimo krytycznych wiadomości, nadchodzących w ostatnim czasie z Bukaresztu, zaskoczyło **giełdę berlińską** zupełnie nieoczekiwanie.

W pierwszym rzędzie ucierpiały wskutek wojny bezpośrednio zagrożone papiery niemieckich przedsiębiorstw, zaangażowanych w Rumunii. Natomiast papiery wewnętrzno-krajowe i austryacko-węgierskie utrzymały się stosunkowo dobrze.

Jak donosi „Petit Journal“ układ Rumunii z czwórporozumieniem został podpisany **10 kwietnia 1916.**

Ofenzywa bułgarska na Bałkanie.

„Tägliche Rundschau“ donosi: Według wiadomości z Salonik, armia bułgarska, posuwająca się w kierunku **Kawalli,** liczy około 75.000 żołnierzy. **Bułgarzy** posuwają się bardzo szybko. Niemców niema w tej armii. Ludność turecka porwała za broń przeciwko ludności greckiej. Do Kawalli i Drany przybyła masa uchodźców greckich.

Z Grecyi.

Donoszą z granicy bułgarsko-greckiej, że generał Sarrail zabezpieczył swobodę podróży kandydatom poselskim i wolność zgromadzeń wyborczych oraz wolność prasy.

Generał Dusmanis (obecnie dymisyonowany) ogłosił, iż dowiedział się o planowanym na niego zamachu. Na to organ Venizelosa pisze, że Dusmanis nie będzie miał zaszczytu zginąć z rąk mordercy, lecz **będzie zastrzelony** jak każdy zbrodniarz wojskowy. Głowa Dusmanisa musi paść, ale on **zasmakuje gilotyny** wśród przekleństwa narodu, którego honor znieważył, a przyszłość podkopał.

Wojska koalicyi na Bałkanach.

Nowe ugrupowanie armii czwórporozumienia pod Salonikami, jak donoszą angielskie gazety, zostało już ukończone. Serbski następca tronu został mianowany generałem wojsk czwórporozumienia.

Ustąpienie greckiego szefa sztabu generalnego Dusmanisa.

Jak należało oczekiwać, czwórporozumienie obecnie z całą siłą zaczęło wywierać nacisk na Grecyę. Usunięty szef sztabu generalnego Dusmanis był podczas wojen bałkańskich jednym z najzaufańszych powierników króla. Oddalenie jego jest miarą wzrostu nacisku czwórporozumienia, któremu dotychczas król opierał się.

Kryzys w Grecyi zaostrzył się bardzo.

Ofenzywa rosyjska.

Ze sprawozdania gen. sztabu rosyjskiego.

26 sierpnia popołudniu: W Karpatach, na zachód od Nadwórny, nasze siły bojowe odrzuciły nieprzyjaciela i obsadziły wieś Huta, 26 klm. na zachód od Nadwórny, dotarły do źródeł Bystrzycy Nadwórniańskiej i do okolicy Rafajłowej, 30 klm. na południowy zachód od Nadwórny.

27 sierpnia popołudniu: W Karpatach nasze wojska w okolicy góry Koverty przepędziły nieprzyjaciela z jego stanowiska na wzgórzu 1129 (5 wiorst na północny wschód od miasta Koverty), opanowały to wzgórze, wzięły do niewoli 3 oficerów i 146 żołnierzy, zdobyły 4 karabiny maszynowe. Nasze posuwanie się naprzód trwa dalej.

Kronika wojenna.

Hindenburg szefem sztabu niemieckiego. Biuro Wolffa donosi: Cesarz najwyższym rozkazem gabinetowym usunął szefa sztabu generalnego wojska polowego generała piechoty Falkenhayna z tego stanowiska, celem użycia go w inny sposób. W jego miejsce zamianował cesarz generała marszałka polnego von Benekendorff **Hindenburga.** Pierwszym generalnym kwatermistrzem został zamianowany generał porucznik **Ludendorff,** przyczem posunięto go do rangi generała piechoty.

Nowe sukcesy Turków. Główna kwatera turecka podaje do wiadomości: Front kaukaski: Na prawem skrzydle nasi szczęśliwym atakiem przełamali opór Rosyan, którzy trzymali się na dominujących stanowiskach. Przy jednym z ataków, jakie podjęły nasze kolumny skutecznie 26 sierpnia, nieprzyjaciel pozostawił przeszło 1000 zabitych na polu walki. W centrum przeprowadzono kilka skutecznych napadów. Zająliśmy część rowów nieprzyjacielskich i zmusiliśmy obrońców do ucieczki. Część rowów zniszczyliśmy.

Główna kwatera donosi w dalszym ciągu: Front kaukaski: Na naszem prawem skrzydle także wczoraj toczyła się dalej skutecznie ofenzywa. Przez ruch wykonany na linii odwrotu części wojsk nieprzyjacielskich, zmuszono nieprzyjaciela **do ucieczki** i rozproszono go we wszystkich kierunkach. Część wojsk jego **wzięto do niewoli;** kto stawiał opór, został zabity. — W centrum i na lewem skrzydle nic ważnego.

Nowa pożyczka rosyjska. „Berlingske Titende“ donosi z Petersburga: Minister skarbu otrzymał upoważnienie od cara do zaciągnięcia dalszej pożyczki wojennej w wysokości dwóch miliardów rubli, na tych samych warunkach, jak poprzednie pożyczki wojenne.

KRONIKA.

Kuchnie wojenne w Krakowie. Na wczorajszem posiedzeniu komisyi aprowizacyjnej uchwalono następujące zasady organizacyi kuchen wojennych w Krakowie, które podajemy w uzupełnieniu notatki, na innem miejscu umieszczonej.

Gmina miasta Krakowa przy pomocy komitetów obywatelskich podejmie akcyę utworzenia miejskich kuchni obywatelskich. Gmina zarządza kuchniami wojennemi przy pomocy komitetu przez komisyę aprowizacyjną wybranego, do którego zostaną zaproszeni członkowie komitetów obywatelskich. Miejskie kuchnie wojenne obywatelskie mają pokrywać koszta.

Miejskich kuchni obywatelskich projektuje się na razie **sześć,** z tych jedna będzie prowadzona według religijnych przepisów izraelickich.

Ceny potraw w miejskiej kuchni obywatelskiej mają być w zasadzie następujące: Na zupę w ilości pół litra, gotowaną na mięsie lub na kościach, przypadać ma 20 halerzy, na jarzynę w ilości pół litra 30 hal., na leguminę w ilości 25 do 30 dk. również 30 hal. za porcyę. Obiady mięsne różnią się od poprzednich przez dodanie potrawy mięsnej w cenie 50 hal. W dni bezmięsne wydawana będzie zamiast mięsa, legumina. Publiczności wolno kombinować dobór potraw wedle woli. Chleb nabywać się będzie osobno za kartą chlebową po cenie 4 hal. za kawałek. W kuchniach w miarę potrzeby, wydawane będą kolacye. Przy spożyciu na miejscu cena obiadu podnosi się o 6 hal., a cena kolacyi o 4 hal.

Na urządzenie kuchni, najem lokalów, zaliczki do rozpoczęcia przedsiębiorstwa przyznaje się zaliczkowo kredyt do wysokości 50.000 kor.

W końcu wybrano komitet do zarządu miejskiemi kuchniami wojennemi, do którego weszli radcy miejscy poseł Daszyński, dr Damski, dr Faerber, dr Lang, dr Landau Ignacy, dr Landau Rafał, ks. Masny, Miedniak, Mitasiński, Nowak Stanisław, dr Schneider, Wielgus.

Kościuszko na filmie. Dzisiaj przed południem przypadł punkt kulminacyjny przedstawień kinematograficznych, aranżowanych i zdejmowanych dla berlińskiej firmy „Union“. Zdejmowano najwybitniejsze momenta chwili historycznej, związanej z przysięgą Kościuszki na Rynku krakowskim.

P. Ferdynand Feldman. Scena nasza pozyskała na stałe wybitnego artystę — p. Ferdynanda Feldmana, który po 23 letniej pełnej sukcesów pracy na scenie lwowskiej przeniósł się do rodzinnego Krakowa. Wiadomość tę powita nasza publiczność z żywem zadowoleniem, gdyż indywidualność tego znakomitego artysty łączy się z żywem zadowoleniem tylu świetnych kreacyj, oklaskiwanych na wszystkich scenach polskich. Dość tu wspomnieć niezrównane jego role: „Pana Beneta“, Szambelana z „Ciotuni“, Topolskiego z „Lekkomyślnej siostry“ Bossa z „Nadziei“, Kretońskiego z „Oj mężczyźni, mężczyźni“ itd.

Rumuńscy poddani w Krakowie. Z dyrekcyi policyi otrzymujemy następujące obwieszczenie: W myśl zarządzenia c. i k. komendy twierdzy w Krakowie z 29 sierpnia 1916 K. N. 3505 wzywa się wszystkich bez wyjątku obywateli rumuńskich, przebywających w rejonie fortecznym, by w przeciągu 48 godzin zgłosili się w tutejszej c. k. dyrekcyi policyi w biurze nr. 40 II. piętro, i wykazali się osobistymi dokumentami.

Zawody pływackie, ostatnie w bieżącym sezonie , odbędą się w pływalni parku Krakowskiego w niedzielę 3 września o godz. 4 po południu W programie wyścigi i skoki o mistrzostwo, bieg pań, wyścig rozstawny, na zakończenie gra w piłkę między drużyną wojskową a cywilną. Bliższe szczegóły w afiszach. Czysty dochód na cele opieki wojennej.

W I-szem gimnazyum żeńskiem w Krakowie, Wolska 13, wpisy i egzamina poprawkowe na rok szkolny 1616-17 rozpoczęły się dnia 30 sierpnia. Rok szkolny rozpocznie się d. 6 września.

Zakaz sprzedaży nafty w Niemczech. Biuro Wolffa donosi: Uwiadomienie kanclerza państwa z 28 b. m. zakazuje aż do dalszego rozporządzenia sprzedawać naftę do oświetlania, zarówno kupcom dalej sprzedającym jak i tym, którzy ją zużytkowują.

Repertuar teatru im. J. Słowackiego.

Sobota 2 września: „Ciotunia“ i „Pan Benet“.
Niedziela po południu: „Gęsi i gąski“; wieczorem: „Ciotunia“ i „Pan Benet“.
Poniedziałek: „Kawiarenka“.
Wtorek: „Lekkomyślna siostra“.
Środa: „Pigmalion“.
Czwartek: „Lekkomyślna siostra“.
Piątek po południu: „Panna mężatka“ i „Jestem zabójcą“.
Sobota: „Fałszywy krok“ (nowość).

Repertuar miejskiego teatru ludowego.

Niedziela 3 września po południu: „Zbójcy“; wieczorem: „Skalbmierzanki“.
Poniedziałek: „Dookoła miłości“.
Wtorek: „Skalbmierzanki“.
Środa: „Dookoła miłości“.
Czwartek: „Wicek i Wacek“.
Piątek po południu: „Obrona Częstochowy“; wieczorem: „Gejsza“.
Sobota: „Dookoła miłości“.
Niedziela po południu: „Skalbmierzanki“; wieczorem: „Wicek i Wacek“.

Rumunia współczesna.

Zaludnienie. — Język. — Religia. — Oświata.

Powszechne zainteresowanie budzi obecnie ten kraj naddunajski, który złączył swe siły z siłą zbrojną koalicyi przeciw państwom centralnym. Przypomnijmy więc główne cyfry i fakta, odnoszące się do historyi i współczesnego stanu Rumunii.

Przestrzeń, przez Rumunię zajmowana, wynosiła przed rokiem 1913 — przeszło 131.000 kilometrów. W r. 1913, jak wiadomo, Rumunia powiększyła swe terytoryum znacznymi obszarami, zabranymi Bułgaryi. Wzrosła na obszarze w ten sposób o 7726 klm., wobec czego obecnie cały obszar Rumunii wynosi **139.079** kilometrów kwadr.

Na tej przestrzeni mieszka **przeszło 7½ milionów** mieszkańców (z tego 273.000 przypada na zdobyte w r. 1913 terytoryum). Oczywiście na pierwszem miejscu stoją Rumuni, dalej żydzi, potem (według najnowszej książki Dungera) Austryacy (?) i Węgrzy:

Rumuni	5,489.000
Żydzi	267.000
Austryacy i Węgrzy	108.000
Turcy	24.000

Językiem panującym jest oczywiście rumuński, jeden z najmłodszych języków literackich w Europie. Sprawa języka w Rumunii dziwne przechodziła koleje. Przez czas dłuższy język rumuński utrzymywał się tylko w tradycyi ustnej, bez wszelkiego użytku literackiego. W Wołoszczyźnie nie wydrukowano żadnej książki rumuńskiej przed 1634 r., a w Mołdawach przed 1640 r. Dla celów cerkiewnych używano przez dłuższy czas języka starosłowiańskiego. Następnie Grecy, rządzący Rumunią z ramienia Turcyi, podporządkowali całą oświatę rumuńską wpływom greckim.

Przez te przeszkody starosłowiańskie, greckie itd. powoli bardzo torował sobie drogę język rumuński — urzędowy i literacki. Pierwsza próba wprowadzenia języka rumuńskiego, jako urzędowego w sądach, została uskuteczniona w r. 1728 w Siedmiogrodzie. Rosyanie ze swej strony próbowali podczas swoich rządów wprowadzić język francuski, jako urzędowy.

W rezultacie jeszcze w pierwszej połowie XIX stulecia inteligencya rumuńska posługiwała się językiem narodowym (poza nielicznymi wyjątkami) przeważnie tylko w obcowaniu z włościanami i służbą. We wszystkich innych okolicznościach posługiwano się francuskim lub greckim, czasami żydowskim (w handlu), rzadziej niemieckim i włoskim.

Gdy od roku 1822 rozwinął się ruch narodowy, wytwarzające tendencyę odpowiednią także w zakresie języka, przypomniano sobie pokrewieństwo ze starożytnymi Rzymianami. Pierwsi autorzy rumuńscy, dążąc świadomie do stworzenia literatury narodowej, umyślnie używali słów łacińskich, starosłowiańskie wyrzucali i wogóle starali o ile można zbliżyć się do łaciny. Inni jednak starali się raczej oprzeć na języku wieśniaków. Walka między tymi dwoma prądami trwała przez czas dłuższy i skończyła się nagół zwycięstwem prądu ludowego. W każdym razie cyrylicę usunięto i zastąpiono ją alfabetem łacińskim. W zakresie ustalenia ortografii prowadzone są spisy nowożytne jeszcze do dziś dnia.

Tak ustalał się literacki język rumuński. — Bądź co bądź rozwiązano sprawę narodowego języka literackiego bardziej szczęśliwie, niż np. w Grecyi, gdzie język literacki ogromnie się różni od języka ludowego. Oczywiście dyalektów w Rumunii nie brakuje, lecz znający język literacki bez trudu zrozumie narzecza Rumunów wołoskich, siedmiogrodzkich, bukowińskich, mołdawskich i t. d. Różnice w tych narzeczach są bądź co bądź mniejsze, niż narzeczy niemieckich lub włoskich.

Jak wynika, z poprzedniego, rumuński język literacki jest językiem mięszanym, w którym obok pierwiastków łacińskich (rzymskich) są także elementa starosłowiańskie, tatarskie, oczywiście greckie i tureckie, węgierskie i francuskie i t. d.

Dunger twierdzi, że literatura i teatr rumuński od lat kilkunastu są w upadku. Z nazwisk literackich najsłynniejszy Alecsandri (1857 do 1890).

Przechodzimy do **religii** w Rumunii.

Według spisu ludności z 1899 roku dzieli się pod względem wyznaniowym ludność w Rumunii w sposób następujący:

grecko-prawosławnych	5,452.000
żydów	267.000
katolików (rzym.)	150.000
mahometan	45.000
ewangelików	23.000

Państwowem wyznaniem jest w Rumunii oczywiście rosyjskie, grecko-prawosławne. Niegdyś cerkiew rumuńska zależną była od patryarchy w Konstantynopolu; dziś jest w swej organizacyi samoistną. W r. 1872 ustanowiono synod w Bukareszcie, który kieruje organizacyą cerkiewną. Biskupi są wybierani przy współudziale izb. Poza metropolitą bukareszteńskim, który jest jednocześnie prezesem synodu, i arcybiskupa mołdawskiego w Jassach istnieje 6 biskupów oraz 8 biskupów *in partibus* (koadjutorów). Wszyscy ci wyżsi dostojnicy razem tworzą św. synod.

Służba boża pozostała bizantyńską i podobna stylem jest do rosyjskiej.

Także religijny światopogląd zbliża się do rosyjskiego. Tak że w ostatnich latach, silnej rosyjskiej propagandzie popów w Rumunii nietrudno było wraz z wizerunkami świętych przemycać portrety cara, jako najwyższego zwierzchnika cerkwi rosyjskiej...

Olbrzymie dobra (⅛ kraju) posiadały niegdyś klasztory, jednak te dobra zostały skonfiskowane w r. 1863.

Pop rumuński odgrywa na wsi do dziś dnia dużą rolę, jako doradca ludu, zwłaszcza wieśniaczek. Pop może się żenić, i w praktyce po wsiach popi są z reguły żonaci. Religijna tolerancya w Rumunii jest zupełna. Rozwód bardzo łatwy. 92% ludności należy do cerkwi grecko-prawosławnej.

Flota Rumunii.

Flota rumuńska jest dziś nagół flotą rzeczną, nie zdolną do walki morskiej. Ma ona także okręty morskie, lecz są one, pomijając cztery wielkie niszczyciele łodzi torpedowych, bardzo małej wartości bojowej. Niszczyciele wybudowane są w latach 1914—1915 i uzbrojone są w 12 i 7.6 centymetrowe działa szybkostrzelne. Nie wchodzą one jednak w rachubę. Dwa z nich wcielone są już bowiem do włoskiej marynarki wojenne;j drugie zaś dwa wraz z łodzią podwodną znajdują się jeszcze we Włoszech, gdzie je zbudowano.

Największym okrętem, jakim rozporządza Rumunia, jest krążownik „Elżbieta".

Oprócz tego marynarka rumuńska posiada 11 łodzi torpedowych, mających razem102 tonn.

Lepszą jest cokolwiek flota dunajowa. Składa się ona z czterech monitorów, mających razem 680 tonn, dziewięciu łodzi torpedowych i pięciu kanonierek. Do floty tej wliczyć należy jeszcze dwa parowce kołowe i pięć łodzi policyjnych.

Walki nad Sommą.

Korespondent wojenny „Berl. Tageblattu" pisze o toczących się obecnie walkach nad Sommą: Francuzi i Anglicy już od dwóch prawie miesięcy poświęcają tysiące swoich żołnierzy celem przełamania frontu niemieckiego nad Sommą.

W ubiegły czwartek nieprzyjaciel znów zebrał wszystkie swe siły i po potężnem przygotowaniu artyleryjskiem rzucił wielkie masy wojsk do walki, która toczyła się całą noc między Thiepval a Maurepas.

Masy wojsk nieprzyjacielskich atakowały bez przerwy, ponosząc ogromne straty, lecz mimo tego nie mogły odnieść sukcesu, tak potrzebnego dla koalicyi ze względów politycznych. Zdobyły one tylko wieś Maurepas, a właściwie tylko jej gruzy.

Zostały również zdobyte najprzedniejsze linie niemieckich rowów strzeleckich pod Thiepval. Lecz jakiż skutek z tego? Poza nią ciągną się jeszcze rowy i rowy. Na północ od Longueval pozycye angielskie wysunęły się nieco naprzód, jak również w lesie Debville.

Nigdzie jednak Francuzi i Anglicy nie odnieśli poważniejszego sukcesu. Powstaje coraz to nowa linia obronna, a atakujące wojska francusko-angielskie ponoszą coraz to nowe olbrzymie straty.

Nie można zupełnie przewidzieć końca na tej drodze, prowadzącej nie do matematycznego zwycięstwa, lecz do matematycznej ruiny kraju. Gdzie żołnierz raz postawił swą stopę, gdzie się go ostrzeliwuje i atakuje, gdzie on okopuje się, broni się i cofa, tam piękny i bogaty kraj przemienia się w pustynię. Proces ten odbywa się bardzo szybko. Między jedną pozycyą a drugą nie pozostał zielonym ani jeden metr kwadratowy ziemi, nie pozostał kamień na kamieniu. Na ziemi, zrytej tysiącami pocisków, zamarła wszelka wegetacya.

W obrębie trzydziestu kilometrów kwadratowych zniknęły z powierzchni ziemi wszystkie miejscowości. Niema już tam zupełnie uprawnej roli, miejsce bowiem ziemi zajął w wielu miejscach piasek. Pól tych już nie będzie można uprawiać, gdyby nawet użyźniono je nawozem. Nie można będzie także w tych stronach trzymać bydła i żaden z wielu chłopów, którzy opuścili swe siedziby, nie będzie miał po co do nich wracać. Wszystko dokoła jest zupełnie zniszczone.

Anglików niewiele to obchodzi, lecz Francuzi muszą z boleścią spoglądać na spustoszenie swej ojczystej ziemi. Nie mogą oni nawet spodziewać się wypędzenia nieprzyjaciela z swej ziemi. Walka bowiem może toczyć się tylko od rowu do rowu. A powolna ta walka pozostawia za sobą straszliwą pustynię. Pola, lasy i łąki są zupełnie wymarłe.

Otwarty list do anarchisty Krapotkina.

Znany rosyjski anarchista Krapotkin po wybuchu wojny stał się, jak wiadomo, największym wrogiem Niemiec i zwolennikiem caratu. Stanowisko to jego spotkało się z ostrym protestem jego towarzyszy partyjnych. A mianowicie grupa anarchistów rosyjskich „Nabat" ogłosiła **list otwarty** do Krapotkina, napisany przez anarchistę **Aleksandra Ge.**

W liście tym czytamy między innemi: Zapatrywania obecne pana streszczają się w następującem zdaniu: W obecnej chwili każdy, kto chce przyczynić się do ratowania obecnej cywilizacyi i prowadzenia dalszej walki w imię międzynarodówki robotniczej, powinien tylko jedno czynić — spowodować klęskę wroga naszych najlepszych dążeń, militaryzmu pruskiego.

To jedno zdanie jest zupełnem zaprzeczeniem wszystkiego tego, co pan dotychczas twierdziłeś; jeśli bowiem my celem ratowania europejskiej cywilizacyi musimy walczyć przeciwko Niemcom, to tylko dlatego, ponieważ liberalna Francya i demokratyczna Anglia wraz ze swoim militaryzmem przedstawiają większą wartość aniżeli Niemcy. Dlaczego więc pan przedtem twierdził, iż **każdy** rząd jest tyle samo wart, co inny.

A jeśli Francya i Anglia mają więcej postępowych elementów, niż Niemcy i jeśli zwycięstwo czwórporozumienia otwiera większe widoki dla przyszłej walki, podjętej w imię międzynarodówki anarchistycznej, to eo ipso musimy przyjąć, iż Francya i Anglia są państwami, które w wyższym stopniu aniżeli militarne Niemcy zdolne są służyć sprawie wolności.

Dlaczegoż więc pan twierdził dawniej, iż żadna z obecnych form państwowych nie może być narzędziem oswobodzenia?

I obecnie radzi nam pan dobrowolnie wciągać się do szeregów i strzelać do niemieckich robotników, aby ratować cywilizacyę i kulturę europejską. W czem leży wyższość francusko-angielska nad niemiecką? Pan twierdził dawniej, iż my możemy znaleźć sprawiedliwość tylko w społeczeństwie, rządzącem się prawami równości. A teraz mówi pan, iż francusko-angielska kultura ma w sobie więcej sprawiedliwości i ekonomicznej równości aniżeli niemiecka.

Komunikat niemiecki.

Berlin, 30 sierpnia.

Urzędowo donoszą 29 sierpnia:

Zachodni teren wojenny: W wielu odcinkach frontu dała się zauważyć wzmożona czynność ogniowa nieprzyjaciela. W obszarze Sommy i Mozy walka artyleryi przybrała znowu wielką gwałtowność.

Na północ od Sommy powtórzyły się podejmowane znacznemi siłami uderzenia angielskie między Thiepval i Pozières. Rozbiły się one krwawo, a w części doprowadziły do walki zbliska, która na północ od Ovillers z zaciętością toczy się dalej. Odparto kilka ataków na ręczne granaty koło lasu Delville i na południowy wschód od Guillemont.

Na prawo od Mozy Francuzi zaatakowali między warownią Thiaumont a Fleury, oraz w Lesie Górskim. W ogniu artyleryi, piechoty i karabinów maszynowych złamały się fale ataków. Słabsze francuskie uderzenia na południe i południowy wschód od St. Mihiel pozostały bez skutku.

W walce powietrznej zestrzelono 3 nieprzyjacielskie aparaty lotnicze, mianowicie jeden na

południe od Arras, a dwa koło Bapaume. Czwarty aparat lotniczy wpadł na wschód od St. Quentin nieuszkodzony w nasze ręce.

Wschodni teren wojenny: Położenie naogół niezmienione. W poszczególnych miejscach czynność ogniowa była trochę żywsza.

Na zachód od Stochodu koło Rudki—Czerewiszcz przyszło do walk piechoty.

Na północ od Dniestru przy odparciu słabych rosyjskich ataków wzięto przeszło 100 jeńców.

W Karpatach miały miejsce zderzenia z rosyjsko-rumuńskiemi strażami przedniemi.

Koło Bursztyna (nad Zgniłą Lipą) rosyjski aparat lotniczy w walce powietrznej zmuszono do wylądowania.

Bałkański teren wojenny: Nie było żadnych wydarzeń o szczególniejszem znaczeniu.

Naczelne kierownictwo armii.

Z miasta i z kraju.

Kuchnie wojenne w Krakowie. Wczoraj wieczorem odbyło się w magistracie krakowskim posiedzenie członków miejskiej komisyi aprowizacyjnej w sprawie organizacyi kuchni wojennych w Krakowie. Po dyskusyi uchwalono przedstawić Radzie miejskiej wniosek o otwarcie kilku kuchni obywatelskich w Krakowie, w którychby średnie warstwy mogły się żywić. W przedsiębiorstwie tem wyłączono zupełnie akcyę dobroczynną, a zajęcie się kuchniami taniemi dla młodzieży szkolnej i dla **warstw ubogich** przekazano wydziałowi **dobroczynnemu,** oraz szkolnemu.

W projektowanych kuchniach obywatelskich pierwszego typu ustalono wczoraj ceny potraw, mianowicie za **1 kor.** będzie można otrzymać w dni mięsne obiad, złożony z zupy, jarzyny i mięsa, a za 80 hal. w dni bezmięsne obiad z zupy, jarzyny i leguminy. Zarząd kuchni spoczywać będzie w rękach gminy, a Rada miejska powoła, jako organ doradczy, osobny komitet, którego zakres działania będzie określony osobnym statutem. Kuchnie te wejdą w życie w czasie najbliższym.

Na wczorajszej konferencyi zastanawiano się także nad potrzebą założenia kuchni obywatelskich **typu drugiego,** droższego, w którychby za cenę **1 K 50 hal.** można otrzymywać obiady z większą porcyą mięsa. Kuchnie te byłyby znowu osobno prowadzone, odrębnie zupełnie od kuchni typu pierwszego. Projektowane jest na ten cel przejęcie jednej z istniejących kuchni w mieście.

Wydział dobroczynny i szkolny zajmie się wkrótce organizacyą kuchni dla młodzieży szkolnej i dla warstw najuboższych. W tych kuchniach obiady prawdopodobnie będą wydawane **bezpłatnie.**

Podrażanie skóry. Wobec zbliżającej się zimy powinny władze wystąpić z całą energią **przeciw spekulantom, podrażającym skórę na podeszwy,** Mianowicie spekulanci ci wyjeżdżają do fabryk skóry i tam wykupują resztki niezarekwirowanej przez rząd skóry **po cenach wyższych** od maksymalnych, a potem każą sobie płacić sklepom za skórę lichwiarskie ceny, te zaś dalej podrażają skórę szewcom, aby coś zarobić. Dobrym środkiem przeciw tym machinacyom byłoby, aby cech szewców wraz z **gminą** zakupywał **wprost we fabrykach skórę i z wykluczeniem pośredników odsprzedawać ją szewcom.**

Ceny za podeszwy doszły dziś do takich kwot, za które przed wojną można było kupić całe buty, tak że ludność robotnicza i urzędnicza będzie musiała chyba boso chodzić... Wobec zbliżającego się roku szkolnego rodzice są wprost w rozpaczy, gdyż dzieciom trzeba butów.

Z miejskiego teatru ludowego. Po reorganizacyi oraz przebudowie gmachu rozpoczyna w niedzielę przedstawienia teatr ludowy. Przerobiony i pięknie ozdobiony wewnątrz budynek przy ulicy Rajskiej będzie mógł obecnie doskonale pełnić zadania sceny popularnej, dając wygodne i przyjemne pomieszczenie licznej publiczności jak również umożliwiając dyrekcyi swobodniejsze operowanie aparatem scenicznym, co przy obecnem prowizoryum wielce było utrudnione.

Inauguracyjne afisze zapowiadają dwie sztuki klasyczne, na przedstawienie popołudniowe „Zbójców“ Szyllera — na wieczorne „Skalmierzanki“, wodewil J. N. Kamińskiego. Próby obu sztuk są już na ukończeniu.

Z Zatora piszą nam: Kółko amatorskie w Zatorze urządza w niedzielę dnia 3 września 1916 roku w sali magistratu w Zatorze przedstawienie amatorskie pt.: "Ciotka Karola“, krotochwila w 3 aktach przez T. Brandona. Początek o godz. 8 wieczorem. — Czysty dochód przeznaczony 70 procent na pogorzelców z Makowa, 30 prc. na wdowy i sieroty po poległych nauczycielach. Bilety wcześniej do nabycia u Wp. Pluty.

Bezpłatne nauczanie w Warszawie. Rozlepiono na mieście plakaty wydziału szkolnego zarządu m. st. Warszawy treści następującej: „Rodzice! Zapisujcie dziatwę od 7-miu lat skończonych do szkół miejskich. Żadnych opłat za naukę szkoła miejska nie pobiera. Zapisy odbywać się będą 25, 26, 27 i 28 sierpnia od godz. 8 rano do 1 popołudniu i od 3 do 6 wieczorem w 16 punktach Warszawy. Przyprowadźcie albo przyślijcie dzieci wasze z metryczkami (na druczku) do najbliższych punktów zapisów.

Rosya ogłosi autonomię Litwy? Ze Sztokholmu donoszą, że poseł litewski Iczas został wezwany ponownie do głównej kwatery cara, który dał zapewnienie, że niebawem zostanie ogłoszona również i autonomia Litwy. Odnośny projekt autonomii litewskiej jest opracowany przez posła do Dumy Leonasa i będzie rozpatrzony przez rosyjską radę ministrów, poczem nastąpi uroczyste opublikowanie nowych autonomicznych ustaw. Urzędowe ogłoszenie manifestu jest oczekiwane pod koniec sierpnia.

Trzeci komitet pokojowy w Niemczech. Obok powstałych już w Niemczech dwóch komitetów dla propagandy pokoju, mianowicie „Niemieckiego komitetu narodowego“ i „Niezawisłego komitetu dla niemieckiego pokoju“, stojących na stanowisku, że pora obecna jest już dogodna dla omówienia celów wojny — powstał obecnie nowy komitet dla propagandy pokoju, pod nazwą „Centrala praw ludów“. Komitet ten, składający się z mężczyzn i kobiet, ma za cel: propagandę trwałego pokoju na zasadzie **autodecyzyi narodów o sobie** oraz polityki porozumienia, opartej na nowych podstawach.

Zwiększenie porcyj chleba w Niemczech. Według wyniku tymczasowego oszacowania żniwa zboża chlebowego jest kuratoryum zakładu państwowego zbożowego w Berlinie w możności przyznać dodatek jako stałe zwiększenie porcyj chleba **robotnikom,** którzy w ostatnich 2-ch miesiącach starego roku zbiorów otrzymywali tenże jako specyalny dodatek. Nadto przyznano wszystkim młodocianym osobom między 12 a 17 rokiem życia od pierwszego października dodatek 50 gr. mąki dziennie.

DOBRE APARATY do golenia i strzyżenia.

I. jakości brzytwa ze srebrnej stali K. 2·—, 3·—, 4·—. Aparaty do golenia z ostrzami kor. 2·—, 3·—. Podwójne ostrze rezerwowe za tuzin K. 3·50, I. jakości aparaty do strzyżenia K. 7·50, 8·50. Wymiana dozwolona lub zwrot pieniędzy. Wysyłka za pobraniem lub poprzedniem nadesłaniem należytości, przez **c. i k. nadwornego dostawcę HANNS KONRAD** Dom wysyłkowy **Brüx Nr. 1360 (Czechy).** Główny katalog darmo i opłatnie.

Kierownik

korzennik, pierwszorzędna siła, z kaucyą, poszukuje posady kierownika sklepu lub Kółka rolniczego. — Zgłoszenia: Bolesław Niemtus, Mszana Dolna.

Księgarnia Polska

w Krakowie, ul. Sławkowska l. 3, dostarcza wszelkich, gdziekolwiek wydanych książek, map, kalendarzy, atlasów, nut, plakiet pamiątkowych i żurnali z możliwą szybkością.

Panna

z ukończoną szkołą wydziałową pisząca na maszynie poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia R. Reichówna, Kraków, Dietlowska 23.

Panna

z ukończoną szkołą handlową poszukuje posady w biurze, banku lub jako kasyerka. Zgłoszenia pod **M. P.** przyjmuje administracya „Naprzodu“ Dunajewskiego 5.

Do wynajęcia

Pokój umeblowany tylko dla pań.

Wiadomość w Biurze ogłoszeń Feliksa Stattera Kraków, ulica Gołębia L. 2.

Panna

pisząca bardzo biegle na maszynie, z długoletnią praktyką biurową, **przyjmie zajęcie** na 2—3 godzin dziennie. Łaskawe zgłoszenia przyjmuje Dział inseratowy dziennika „Naprzód“, Kraków, Gołębia 2. pod K. M.

Kilka wolnych posad

Strażników nocnych

Zgłoszenia: Instytut Straży Nocnej, Gertrudy 29, od 9—12 i 2—5.

Młodszy pomocnik

oraz **praktykant** zamiejscowy znajdzie umieszczenie w handlu A. Krzyżański i J. Kolasa dawniej W. Bochnak, Kraków, ul. Szpitalna L. 26.

Geometra

wychodźca, z praktyką budowlaną, poszukuje na czas wojny jakiegokolwiek zajęcia. Zgłoszenia: Henzel, Kraków. XII. ulica T. Kościuszki L. 1.

SPRAWA POLSKA

DWUTYGODNIK POLITYCZNO-SPOŁECZNY

poświęcony sprawom życia narodowego w Polsce, wychodzi pod red. J. Marcinowskiej, przy współudziale wybitniejszych pisarzy w Polsce.

SPRAWA POLSKA

daje obraz dzisiejszych stosunków polityczno-społecznych, panujących w Królestwie Polskiem. Kto więc interesuje się zagadnieniami życia naszego, **niech czyta „Sprawę Polską“.**

Prenumerata z przesyłką pocztową: rocznie K 6·—, półrocznie K 3·—.

Adres red. i adm.: Lublin, Namiestnikowska 8.

Księgarnia G. Gebethnera i Sp. w Krakowie otrzymała na skład główny odczyt

TADEUSZA KORNIŁOWICZA O WITKIEWICZU

Do nabycia we wszystkich księgarniach. — Cena K **1·50.**

Pamiątka Legionów 1914-16

Wyszedł z druku „Marsz Legionistów“ na fortepian, ułożył St. Ekier. Cena egz. K 1·—, z tego 20 h. na cele opieki nad dziećmi Legionistów Koła krak. Ligi Kobiet N. K. N. — Do nabycia we wszystkich księgarniach w Krakowie i na prowincyi, oraz w sklepie Ligi Kobiet N. K. N. w Krakowie, Wiślna 4. Główny skład u wydawcy Fr. Kosteckiego, Kraków, ul. Tarłowska 5.

Przy zakupnach proszę się powołać na nasze pismo.

RZĄDOWO UPRAWNIONA

FABRYKA WÓD MINERALNYCH SZTUCZNYCH i SPECYALNYCH LECZNICZYCH

pod firmą

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ulica św Gertrudy 4

wyrabia pod kontrolą komisyi przemysłowej Towarz. Lek. krak. polecone przez toż Towarz. **WODY MINERALNE,** odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej, Giesshüblerskiej, Selterskiej Vichy, Maryenbadzkiej, Homburg, Kissingen, tudzież specyalne lecznicze, jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną, oraz wody mineralne normalne z przepisu Prof. Jaworskiego. — Sprzedaż częściowa w aptekach i drogueryach. — Cenniki na żądanie franko.

Poszukiwani zdolni maszyniści do lokomotyw wązkotorowych

Zgłoszenia nadsyłać należy

do Bauunternehmung Westermann & Comp. Bau des Erzplatzes Trzyniec.

Administracya „Naprzodu“

poszukuje

chłopców i dziewcząt

w godzinach od 6—8 wieczorem do roznoszenia dzienników.

Zgłoszenia przyjmuje się w Administracyi „Naprzodu“, ulica Dunajewskiego L. 5.

Wydawca: Ignacy Daszyński. — Redaktor odpowiedzialny: Maryan Pyrzowski. Drukarnia Ludowa, Kraków, Dunajewskiego 5 (Telefon 1310).